

B.K. BIRLA CENTRE FOR EDUCATION

SARALA BIRLA GROUP OF SCHOOLS
A CBSE DAY-CUM-BOYS' RESIDENTIAL SCHOOL

PER BOARD EXAMINATION_o3(2025-26)

MARATHI- SET TWO
MARKING SCHEME

Class : X
Date : .01.2026

Duration-3Hrs
Max. Marks : 80

विभाग (अ) वाचन व आकलन गुण (15)

प्र 1 (अ) खालील कविता काळजीपूर्वक वाचा व त्यावर आधारित विचारलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा :-
प्र 1 (अ) कविता वाचून त्यावर आधारित प्रश्नांच्या उत्तरांचा योग्य पर्याय निवडा :-(कोणतेहीचार(4X1=4)

- 1 अ सारखा
- 2 ब गुरुचे
- 3 क गोरस
- 4 अ पूजेसाठी
- 5 ड गवळणींच्या मस्तकावर

प्र 1 (ब) एका वाक्यात उत्तरे लिहा :-(कोणतेही तीन) (3X1=3)

- 1 आधी तुडवा तुडवी झाल्यावर नंतर हाताने घटाला कुरवाळले जाते.
- 2 कुंभारा सारखा गुरु जगात नाही असे कवी म्हणतात.
- 3 गुरुने आकार देताच प्रत्येकाला आपला मार्ग सापडतो म्हणजेच जीवनाला दिशा मिळते
- 4 ओल्या मातीच्या गोळ्याला आकृती प्राप्त होते.
- 5 गुरु अज्ञात राहतो .

प्र 2 :- (आकलन) अ: अपठित गद्यांश :-

प्र 2 (अ) खालील प्रश्नांची उत्तरे पर्यायामधून निवडा:-(कोणतेही पाच) (5X1=5)

- 1 क शांत व प्रसन्न
- 2 अ गुणांमुळे
- 3 क स्तुती-शापाचा
- 4 ब तो तथागतांच्या चरणी लागला.
- 5 क समुदायाला मार्गदर्शन
- 6 ड अद्वा-तद्वा

प्र 2 (ब) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा :-(कोणतेही तीन) (3X1=3)

- 1 विरोधक त्यांचा अपमान करायचा या उद्देशाने त्यांच्या प्रवचनाच्या ठिकाणी आला
- 2 जनसमुदायातील काही माणसे खूप अस्वस्थ झाले, संतापलेही, त्याला मारायलाही धावले
- 3 जगात कोण आपल्याला काय बोलेल यावर आपण नियंत्रण ठेवू शकत नाही.
- 1 गौतम बुद्ध यांच्या विरोधकांना लोक त्यांना खूप मान देत हे सहन होत नसे.

विभाग :- ब (20 गुण)

प्र 3 (अ) शब्दांच्या जाती ओळखा :- (कोणतेही चार) (4X1=4)

- 1 क नदी
- 2 1 विधान अ-ब-क बरोबर ड चूक.
- 3 क गोगलगाय हळू चालते .
- 4 ड बाकी

5 अ क्रियाविशेषण अव्यय

प्र 3 (ब) काळ ओळखा व बदला (कोणतेही तीन)

(3X1=3)

- 1 भविष्यकाळ
- 2 अभिषेक पायाचे ठसे पाहणार.
- 3 माणसांच्या अंगी भूतदया असावी.
- 4 विशाखा पुस्तक वाचत होती.

प्र 3 (क) वाक्याचे प्रकार ओळखा (कोणतेही तीन)

(3X1=3)

- 1 प्रश्नार्थी वाक्य
- 2 दिवेश बेजबाबदार मुलगा नाही.
- 4 काय निसर्गाला कुठलाही धर्म आहे?

प्र 3 (ड) समानार्थी शब्द (कोणतेही दोन)

(2X1=2)

- 1 4 प्रण-प्रतिज्ञा
- 2 ब सोंड
- 3 ड कान-नासिका

प्र 4 (अ) विरुद्धार्थी शब्द (कोणतेही दोन)

(2X1=2)

- 1 ड स्वच्छ×अस्वच्छ
- 2 अर्वाचीन
- 3 असुशिक्षित

प्र 4 (ब) लिंग बदला (कोणतेही दोन)

(2X1=2)

- 1 अ कोकीळ
- 2 गौळण
- 3 ड स्त्री

प्र 4 (क) वचन बदला (कोणतेही दोन)

(2X1=2)

- 1 क मुली
- 2 ड पुरुष
- 3 तारखा

प्र 4 (ड) समास ओळखा (कोणतेही दोन)

(2X1=2)

- 1 क मीठभाकर
- 2 ड पंचपाळे
- 3 सामाहार व्दं समास

विभाग-क पाठ्यपुस्तक आधारित (30 गुण)

प्र 5 (अ) एका वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन)

(3X1=3)

- 1 रा.ग. जाधव यांनी सगळ्या शाली गरीब श्रमिकांना वाटल्या.
- 2 पंतांचा अत्यंत कुचकट शेजारी जनोबा रेगे.
- 3 तपोवनातील स्त्रियांना अब्दुल देवदूतासारखा वाटायचा.
- 4 अभिषेकच्या मामेभावाचे नाव सुमित होते.
- 5 भावे सर लेखकास भौतिकशास्त्र विषय शिकवत.

प्र 5 (ब) रिकाम्या जागी योग्य शब्द भरा:- (कोणतेही तीन)

(3X1=3)

- 1 तत्वज्ञान
- 2 कानपूरला.
- 3 खिम्यासाठी.
- 4 लिंबाचा.
- 5 शालीन

प्र 5 क:- खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर थोडक्यात लिहा:-

(1X3=3)

1 **संदर्भ:-** प्रस्तुत प्रश्न रंग साहित्याचे या पाठातील असून या पाठात साहित्यप्रकारांची ओळख करून दिली आहे.

विद्यार्थी त्यांना आवडलेल्या साहित्य प्रकाराविषयी सविस्तर माहिती लिहितील.

2 **संदर्भ :-** दिलेला प्रश्न उर्जाशक्तीचा जागर या पाठातील असून लेखक डॉ. रघुनाथ माशेलकर आहेत . त्यांनी या पाठात त्यांच्या जीवनातील शिक्षकाचे महत्त्व नमूद केले आहे.

विद्यार्थी त्यांच्या जीवनातील शिक्षकाचे महत्त्व या विषयी आपले मत मांडतील.

3 **संदर्भ :-** प्रस्तुत प्रश्न फूटप्रिन्टस या पाठातून घेतला असून लेखक प्रदीप आवटे हे आहेत हा पाठ जादू की झप्पी यातून घेतला आहे.

हा ॲप सुमीतने बनवला होता. या ॲपवर प्रदूषणा विषयी माहिती मिळते.यामध्ये पावडेकाकांनी प्रदूषणाचा विचार न करता प्रदूषण वाढविण्यास मदत केली होती म्हणून पावडेकाकांच्या पायाचे ठसे ॲपवर काळे आले.तर रेखामावशीने प्रदूषण कमी करण्यास मदत केली होती म्हणून त्यांच्या पायाचे ठसे चंदेरी आले.

प्र 5 ड:-खालील वाक्यांतील वाक्प्रचार ओळखा व त्याचा अर्थ कंसातील कोणत्या वाक्प्रचाराशी जुळतो ते लिहा:-

(5X1=5)

(खूप आनंद वाटणे, रिकामा वेळ न मिळणे, निपुण असणे, नाराजगी व्यक्त करणे, प्रेमाने जवळ घेणे)

1 असं म्हणून गुरुजींनी निरंजला प्रेमाने जवळ घेतले.

2 ज्ञानपीठ पुरस्कार ययाति या कादंबरीला मिळाला, तेव्हा मराठी माणसांला खूप आनंद झाला..

3 बाबांनी अनाठायी टेक्नॉलॉजीबद्दल आपली नाराजगी व्यक्त केली.

4 मला काही कामामुळे संध्याकाळी ओंकारेश्वराला जाण्यास वेळ मिळाला नाही,

5 वजन उतरवण्याच्या शास्त्रात निपुण झालेले तज्ञ मला रोज डझनवारीने भेटू लागले

प्र 6 अ :- (अ) एका वाक्यात उत्तरे लिहा:- (कोणतेही चार)

(4X1=4)

1 कवीच्या मदतीला धावून येणारा मित्र अश्रू होय.

2 कवी सर्वार्थाने परमेश्वराला म्हणजेच विठ्ठलाला शरण आला आहे.

3 संत नामदेवांनी मेघाची उपमा विठ्ठलाला दिली आहे.

4 कवी हरघडी दुनियेचा विचार करतो आहे?

5 हरणी चिंतीत होते जेव्हा तिचे पाडस वनव्यात सापडते.

प्र 6 (ब) रिकाम्या जागी योग्य शब्द लिहा :- (कोणतेही चार)

(4X1=4)

1 कनवाळू

2 जगमय

3 पाडस

4 कळेना

5 चातक

प्र 6 क) खालील काव्यपंक्तींचे संदर्भासहित स्पष्टीकरण करा:- (कोणतेही एक)

(1X3=3)

1 **संदर्भ :-** प्रस्तुत प्रश्न दोन दिवस या कवितेतील असून कवी नारायण सुर्वे आहेत

स्पष्टीकरण :- कवी नारायण सुर्वे म्हणतात की, कष्ट सहन करताना डोळ्यात अश्रू आले. ते दर वेळेस मी कोरडे केले नाहीत. पण कष्टमय आयुष्यात अशीही वेळ आली की या अश्रूनीच मला साथ दिली. मित्रासारखे अश्रू माझ्या मदतीला धावून आले.

किंवा

संदर्भ:- प्रस्तुत प्रश्न स्वप्न करू साकार या कवितेतील असून कवी किशोर पाठक हे आहेत.

स्पष्टीकरण :- आमचा भारत देश समृद्ध करून या जगाचे वैभव आणि दौलत आपण लाखो वेळा वाढवूया आणि जोपासना करू या .या दुनियेला जपण्यासाठी मायेचे शुभदायी हात एकदा पाहिजेत

. आपल्या भारत देशाचे भविष्य प्रगतमय उज्ज्वल आहे.त्याचा योग्य जयघोष करू या जयजयकार करू या.

प्र 7 अ स्थूलवाचन :- एका वाक्यात उत्तरे लिहा :- (कोणतेही पाच)

(5X1=5)

- 1 तुप्प हा शब्द कन्नड भाषेतून आला आहे.
- 2 ताकास तूर न लागू देणे या वाक्प्रचाराचा अर्थ गुपित पाळणे म्हणजेच एखादया गोष्टीचा थांगपत्ता न लागू देणे हा आहे.
- 3 डॉ. काकोडकर यांनी पन्नास वर्षांपूर्वीचे अनुभव सांगितले आहेत.
- 4 फारसी भाषेतून दार हा प्रत्यय आला आहे.
- 5 बार्कचे विस्तारित रूप भाभा अणुसंशोधन केंद्र असे आहे.
- 6 व्युत्पत्ती कोशाचे पहिले कार्य शब्दाचे मूळ रूप दाखविणे हे आहे.

विभाग- ड लेखन- (गुण 15)

लेखन

प्र 8 (अ) दिलेले निबंध मुद्दे व कथा मुद्दे नीट वाचा व दिलेल्या पाच विषयांपैकी कोणत्याही एका

विषयावर 120 ते 150 शब्दांत निबंध अथवा कथा लिहा :- (कोणतेही एक)

(1X5=5)

- 1 विषयाची निवड -1
- 2 स्वविचारांचे प्रकटीकरण करण्याची क्षमता -1
- 3 घटनांचा तार्किक विचार -1
- 4 भाषा प्रभावी व सोपी -1
- 5 निबंधाचा योग्य समारोप -1

किंवा

मुद्दयावर आधारित गोष्ट लिहा. (शीर्षक आणि तात्पर्य आवश्यक)

- 1 कथेचे योग्य शीर्षक -1
- 2 कथेतील संवाद मांडणी -1
- 3 लेखनातील घटनाक्रम -1
- 4 भाषेचा ओघ, पात्र -1
- 5 समारोप, तात्पर्य -1

प्र 8 (ब) पत्र लेखन :- (कोणतेही एक)

(1X5=5)

- 1 दिनांक व पत्ता -1
- 2 विषय व संबोधन -1
- 3 मुख्य मायना -2
- 4 समारोप -1

प्र 8 (क) जाहिरात लेखन :- (कोणतेही एक)

(1X5=5)

- 1 दिनांक व पत्ता -1
- 2 कलात्मकता -1
- 3 सर्जनशीलता -1
- 4 आकर्षक शब्द चयन -1
- 5 संपर्क , पत्ता दूरध्वनी क्रमांक -1

..... समाप्त